

I demà, el paradís

Les ales esteses, 343

RBA LA MAGRANA

ANTONI VIVES

I DEMÀ, EL PARADÍS

RBA

© Antoni Vives, 2014.
© d'aquesta edició: RBA Libros, SA, 2014.
Av. Diagonal, 189 - Barcelona 08018
rballibres.com

Primera edició: febrer de 2014.

RBA LA MAGRANA
REF.: OMAC367
ISBN: 978-84-8264-669-5
DIPÒSIT LEGAL: B. 146-2014

ANGLOFORT, SA • PREIMPRESSIÓ

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

A ISABEL OBIOLS I JORDI AMAT,
RESPONSABLES DE LA CONXORXA

PRIMERA PART

«Vols dir que ets viu?». Les mosques volaven a prop de la boca d'en Manel Berenguer, clivellada pel pas del temps. Va moure l'espantall que aferrava amb la mà dreta. En fer el gest, li va caure damunt de les palmes seques escampades per sota de l'hamaca. Va prémer els llavis. «Ets vell, però ets viu, sí», va pensar. Va allargar la mà per recuperar-lo, però li mancà la força per agafar-lo. Va somriure i deixà que les mosques se li acostessin definitivament a la boca, als narius, a les orelles. Tancà els ulls. Que li poguessin dipositar els ous a les pestanyes, als lacrimals, li provocava un fàstic que li revoltava els budells. Sentir-ne el zumzeig sense fer-hi res, donar-se, retre's als insectes més bruts, feia que el cos es trempés, que l'esperit es revoltés, per molt que la força l'hagués abandonat, que la voluntat li hagués desaparegut feia setmanes. «Segur que ets viu?». Les mosques sotjaven segures les commissures dels llavis, barrinant amb les ventoses xucladores els porus llords del malalt. Quan havia arribat a l'Àfrica, en Manel havia vist aquella gosadia de les mosques en els nens guineans de ventre aferrat a l'esquena, i també ho havia vist a casa, a Cadaqués, en els fills de les famílies pobres, els que no pujaven a l'escola perquè havien d'ajudar l'avi al tresmall. Després va haver de marxar per sempre del poble, perquè hi ha coses que són per sempre, i no només la mort que ara el rondava acompanyant el zumzeig de les mosques, sinó la desgràcia, el contratemps que és la vida, com havia constatat al cap dels anys. «Sí, Manel, ets mort, ben mort».

La calor tropical es barrejava amb l'escalfor de les febres. Feia una setmana que no es llevava per anar a la drassana. La drassana era la feina, i per tant la vida. Feina i vida es barrejaven sense poder-les separar. «Com ha de ser, si no?». Ho havia discutit molts cops amb en Tià. El seu noi no se'n queixava. Tan sols preguntava.

A la drassana, xop de suor, perdut entre les bullentors de la febre, el cor d'en Manel Berenguer es disparava quan pensava en els treballadors i en la feinada que hi havia per fer; el pit se li encongia, tensava els músculs per llevar-se i es fatigava encara més, fins a defallir. Aleshores la negra s'hi acostava i el renyava en un castellà gutural però saltat d'una cantarella agradable, com de pel·lícula doblada.

—No me renyis, Teodosia. Fa lleig renyar es morts.

—Mort? Vostè no es morirà mai. I no el renyo, només que la dita diu...

—Per s'agost ses febres cremen es cul a ses llebres, això diu la dita.

—Sí, i també que no tota la calor de l'agost és febre.

—Teodosia, Teodosia...

—Vostè no està malalt. Vostè es vol morir, que és diferent!

—Teodosia...

—Ja em pot dir el nom una i mil vegades, i em pot sortir amb la malla llet que gasten els catalans, que a mi no m'entendrà el cor.

La Teodosia li va agafar la mà bullent i la hi diposità damunt del ventre. Es va aixecar un plec del davantal i li va passar pel front, xop de suor. El català estava malalt, es moria. Es va ajupir per agafar el pitxer ple d'aigua que hi havia damunt de les palmes. Li encerclà el cap amb el braç per incorporar-lo i li acostà el pitxer als llavis. En Manel va xarrupar amb moltes dificultats; es va mullar la camisa.

—Merda!

La Teodosia li va deixar caure el cap amb delicadesa.

—No te'n vagis.

—No me'n vaig, senyor Manel, mai no me n'aniré del seu costat.

—Mai?

—Mai.

En Manel es va adormir sentint el brunzir de les mosques que li rondaven les orelles, barrejat amb el so sec dels cops d'aixa damunt de la fusta, el fregadís dels ribots als llistons i els crits d'en Tià donant ordres als negres que treballaven a les drassanes de Botongo.

Cada passada del ribot feia caure les serradures a la sorra de la platja. N'hi havia un bon escampall al voltant de les quatre grans piragües que la drassana d'en Manel Berenguer tenia encomanades. Eren quatre vaixells grossos de fusta de teca encarregats per l'amo de la plantació. La Teodosia va deixar el malalt penjat a l'hamaca i s'acostà a la barraca, una barreja de tendal i empostissat que feia d'habitatge d'en Manel, d'ella i dels quatre fills que la negra havia tingut amb quatre blancs diferents. «Si se'm mor, què faré?».

—Negra!

—Què vols, Tià?

—Aigua, que es càntir és buit.

—Sempre demaneu, els catalans, sempre!

—No et queixis i porta s'aigua, collons!

En Tià calafatejava un dels caiucs. El tenia gairebé a punt per pintar-lo. A cada cop de mall a la fusta, esquitxava unes gotes de suor. Havia seguit el seu pare a l'Àfrica fugint del poble, quan Cadaqués havia deixat de protegir-los. Des que en sortiren no s'havien aturat fins a arribar a Botongo, perseguits per un deler del qual tan sols en Manel en sabia els motius. Els encalçava una ombra que en Manel situava darrere d'ells, però que amb el pas dels anys s'havia de posar molt per davant.

—Té, l'aigua. Què penses?

—No pensi —digué en Tià arrabassant-li el càntir de les mans.

—Que no penses? Penses des que et conec, Tià —va dir la

Teodosia inclinant-se una mica i col·locant la mà plana per sota dels genolls. Era l'alçada del noi quan havia arribat a Guinea.

—Tu mai no m'has conegut, Teodosia. Aquí mai no he pogut ser jo.

—Ah, no? Has estat un altre, ves. No em facis riure!

—Aquí sóc una ombra, una merda, com tot el que hi ha en aquest cau de mosques.

—La Ximena no deu pensar el mateix. Mira com et somriu.

En Tià Berenguer va aixecar els ulls per damunt del caiuc i la veié: una negra jove i forta, embarassada, picava la iuca en un gran morter de fusta. En Tianet, el seu fill, jugava a prop d'ella. «Sort en tinc», va pensar en Tià.

—Tens raó... Sempre em fas dir el que no vull.

La Teodosia va somriure ensenyant les dents blanques. Es tombà i sortí cap al palmerar movent els plecs del vestit, virolat de flors grogues i vermelles, i les corbes dels malucs a ritme cadenciós, el mateix ritme amb què els ribots i els malls percutien la fusta, el ritme de les onades de l'oceà verd que batia darrere d'ells, aliè a les cabòries enderiades d'en Tià, al ritme del morter de la Ximena. La Teodosia esvalotà els treballadors de la drasana, que van deixar caure les eines i s'hi van acostar per afalagar-la entre rialles.

—Mosques, deies, Tià? Si les mosques sou vosaltres, els homes! Fora, fora! —cridà la dona rient a cor què vols, fent com si se'ls espolsés.

—Torneu a la feina, collons! Negrots de merda, dropos!

Els treballadors es van girar i van veure en Tià dret a l'escambell de calafatejar, amenaçant-los amb l'aixa a la mà. Van obeir, somrient, no gaire impressionats. La Ximena, que havia vist el seu home gesticulant, cridant, aturà la morterada i aprofità la pausa per posar-se bé el mocador i espolsar les mosques que s'estivaven a prop d'en Tianet. El vent batia les palmes i aixecava de terra un núvol de pols que es barrejava amb la claror del sol de mig matí, entelant el campament. En Tià va haver de tancar els ulls. La Ximena encara el mirava. El seu home per-

dia els nervis sovint, però mai no havia escridassat ningú com ho feia darrerament. Des que en Manel havia agafat les febres, s'havia espatllat del tot i semblava permanentment fora d'ell mateix. «Això serà per sempre, Ximena», li havia dit la Teodosia, «els homes necessiten una excusa per carregar el mort a algú quan la vida es gira, i l'excusa som nosaltres». «No hi ha res que durí per sempre, Teodosia», li responia la Ximena sense fe, conscient que en el fons estava d'acord amb la vella. «Estàs rabiüda perquè en Manel té les febres i, si se't mor, tururut!». Aleshores la Teodosia mirava d'agafar el primer que trobava a l'abast per llençar-li a sobre. «Ho veus? Estàs rabiüda!». «Sí que n'estic, però tinc raó: els homes s'espatllen quan la vida se'ls gira per culpa d'un sortilegi, i ja no tornen mai més a ser com abans...». La Teodosia havia remarcat la paraula *sortilegi*, havia endurit els pòmuls en dir-la, i havia fet un petit silenci just després, esperant-ne l'efecte en els ulls de la noia.

—Putà calor —va dir en Tià en veu alta mentre tornava a la feina.

Al cap d'uns instants, damunt del soroll cadenciós i net de les eines de calafatejar, s'anà imposant el ronc del motor d'un cotxe que s'apropava al campament.

«Es pailebot de Mallorca», desvariejà en Manel. «És estrany que entri a port a aquesta hora. Fa massa sol, massa calor, i en Lluís mai no entraria a sa badia a motor amb aquest garbí, és massa orgullós». El cotxe s'aturà a prop del caiuc en què treballava en Tià. «L'ha aturat! Ja ho sabia, i tant! A veure?». En Manel s'incorporà una mica i de seguida es va deixar caure damunt de l'hamaca. Somreia mentre mormolava:

—Lluà! Lluà! Deixa sa fulla i surt, collons, que en Llorenç entra a sa badia. Si no hi ets a l'hora et fotrà la cara nova. Cal descarregar ses taronjos!

Un home blanc vestit de caqui va baixar del jeep. Una corrua de criatures s'hi amuntegaren darrere, saltant i picant de mans. El xofer, negre, també vestit de caqui, amb ulleres fosques, es va quedar al cotxe sense treure les mans del volant. El

blanc fumava. Després de posar tots dos peus a terra, va escombrar el campament d'en Manel i d'en Tià Berenguer amb la mirada, es va treure la cigarreta de la boca i la llençà a terra amb un cop de canell. Dos nens saltaren damunt de la burilla. El que l'havia aconseguit va sortir corrents aixecant-la amb la punta dels dits i mostrant-la com si hagués guanyat un trofeu. L'home blanc s'acostà a en Tià, que no havia aixecat els ulls del buc del caiuc. Calafatejava amb energia, conscient que era observat.

—Encara no heu acabat?

—I com vols que acabi, Llorenç? Mira com està el meu pare...

En Llorenç es tombà cap a en Manel, va veure que es movia a l'hamaca. «Lluà. El Cristina!», deia.

—Què fa?

—La febre no baixa. Són molts dies. —El so sord del mall i l'escarpa damunt de l'estopa omplia els silencis entre el fraseig de la conversa—. Fa hores que delira. La Teodosia diu...

—No em parlis de la negrota!

—La Teodosia diu que no és febre, que és...

En Llorenç va agafar en Tià pel coll de la camisa, xopa de suor. El noi va deixar caure les eines a terra, sense oferir resistència.

—Vine, Lluà! Vine! —va cridar molt fort en Manel, aferrat a les cordes de l'hamaca, amb el cap mig incorporat.

—Què baladreja aquest? —preguntà en Llorenç, sense deixar anar en Tià.

—Crida el passat.

—Ja parles com ells, Tià.

—Com qui?

—Com el coi de negres! Parleu com si tot fos una endevina-lla. No-pots-par-lar-nor-mal-ca-ra-lлот?

En Lluà va sortir de la barberia fins al portal d'es Call, amb la fulla d'afaitar a la mà, i va veure la figura esvelta i obsolescent

del pailebot Cristina acostant-se a Cadaqués. Les veles balbes batien contra els dos pals mentre els mariners les arriaven. Davant d'en Lluà s'obria la badia blava, amb es Cucurucuc al fons, remoguda per la llargada encesa que feia tres dies que escabetxava cadenciosament el poble amb la pàtina llefiscosa de la humitat salada. Els vaixells, emproats a sud-est, saltaven les onades que s'abraonaven contra la riba des Poal.

—Es Cristina, em pensava que no arribaria a temps... —digué en Lluà en veu baixa, content. Immediatament, però, va escriuasssar els homes que eren al rastell—: Recony, però és que us penseu que puc deixar es clients a mitges? Vés-hi tu, Manel, si no tens feina, vés-hi o aquest cop farem marsu!

A la barberia d'en Lluà, situada als baixos que hi havia davant del casinet del carrer Major, mossèn Serafí reclamava la presència del barber:

—Lluà, cap de sardina, closca de tortuga buida, mal llamp se t'emporti a l'infern! Vols fer el favor de tornar, carallot? Si no acabes, tu sí que faràs «marsu» amb mi! O és que deixaries l'art a mig replegar? Doncs, jo sóc molt més important que...

—Ja sóc aquí, mossèn, ja hi sóc!

Uns quants homes van sortir del casinet amb ganes de gresca i van entrar a la barberia.

—Si el distraieu us excomunico! —tronà el mossèn aprofitant la caixa colossal de la corpòria, que cobria amb la sotana negra.

—Ja baixo jo! —va cridar en Manel remouvent-se a l'hamaca—. Li diré as nostromo que aquest cop sa feina la fem nosaltres, i que per tant també la cobrem nosaltres.

—I una merda! Sa feina és meua i jo vos la deixo fer mentre acabi amb es clients. Morts de gana, fills de puta! —va replicar en Lluà.

—Putà, dius? —rigué l'Ulisses, movent les mans fortes i amples, ple de joventut—. La puta la tindrem després de sa feina!

—Ix, què hi farem! —va exclamar en Lluà agafant el coll del mossèn.

En Manel va córrer rastell avall entre les parades del mercat. Va ensopegar amb els cistells d'una pagesa i anà per terra.

—Treu es cossis des mig, Miquela des collons!

—Sí, home, ara esperarem que passin ses majestats! —va fer la pagesa.

L'Ulisses i l'Evarist, que corrien darrere d'ell, es van aturar en sec i es van posar a riure, mentre el vell Melitó, que sortia de la pastisseria La Mallorquina de la Mercè Cabrissas amb un saquet de carquinyolis, es treia la boina i es fregava el cap en veure l'escena.

—Esbojarrats!

En Manel s'alçà ajudat pels seus amics i tots tres van córrer cap a la platja des Portal. Es van treure les espadenyes, les van llençar a la banyera de la llanxeta i, mentre l'Ulisses posava els pals a la barca, l'Evarist i en Manel, agafats als escàlems, la van empentar cap al mar. Les onades llebetjades topaven contra el mirall de popa de la llanxa. Els tres joves van fer la maniobra de pressa, mentre les dones se'ls miraven del mercat estant.

—Pagesos! —cridà la Zoila de ca l'Esquix de Portlligat.

—Meuca! —va respondre l'Ulisses mentre encaixava els remes a l'escàlem.

La Zoila es va aixecar les faldilles negres i va deixar veure la vora dels enagos blancs, tacats de fang, alhora que cridava «ja t'agradaria acostar-t'hi, gòbit fastigós!». Els tres nois, que no la sentien, la van mirar amb desig. Les dones del mercat reien a cor què vols.

—El senyor diu que us dóna tres dies per acabar la feina, que si no vindrà ell —va etzibar en Llorenç.

—A dir-me això, t'envia? —va respondre en Tià.

—Et sembla poca cosa?

—No em sembla res, Llorenç.

—Me'n vaig —digué el capatàs—. Li hauré de dir a don Alberto que...

—No em vinguis amb històries, Llorenç. El pare es posarà bo i podrem tirar la feina endavant. Mai no us hem fallat, i ara tampoc no ho farem.

En Llorenç va girar cua i se'n va allunyar sense dir-li adéu. La Teodosia guaitava l'escena des de l'altra banda del campament, a tocar dels tendals on vivien, amb una ampolla de rom a la mà. En Llorenç va anar cap a ella, s'aturà quan hi va ser a prop i la mirà fixament. La dona va fer un glop de l'ampolla, sense esquivar-li la mirada. El capatàs es disposava a reprendre la marxa quan la negra va escopir el rom i, clavant els ulls en l'encarregat de don Alberto, vessà la resta de rom per terra, fent cercles damunt de la pols.

—Boja, negra boja! —crijà el capatàs—. Arrenca, Pablo!
—En Llorenç s'adonà que el front del xofer era xop. Tenia les mans aferrades al volant, immòbil—. Arrenca, t'he dit!

—Quan tornis, Llorenç, els malalts sereu vosaltres: tu, don Alberto i la doneta que li arriba de Barcelona! I tu també, xambó de merda, xofer xuclatitoles! —va cridar la Teodosia prou fort perquè la sentissin des de tot el campament.

—Per què ho fas, Teodosia? —li va preguntar en Tià, que s'hi havia acostat—. Això només ens pot dur problemes, i ja tenim prou maldecaps...

—No dormirà durant una setmana, i don Alberto tampoc. La setmana que ve els visitarà la vella Xangó, i don Alberto sabrà què ha de fer si no vol que tot se li giri.

—Teodosia...

—Ho mereixen! Què s'han pensat, venir d'aquesta manera, amenaçant, què s'han pensat?...

En Manel remava amb força contra el vent de mar, saltant les marors per acostar-se ben de pressa al Cristina. Nostromo Lluís havia fet llençar l'escala a sotavent per facilitar la maniobra d'embarcar al pailebot, però el vent de mar complicava l'entrada a la badia. Bufava fort, i la mar de fons provocava que els

cops d'aigua s'enfilessin a la riba, picant contra els baixos de les cases des Poal. En Manel, l'Ulisses i l'Evarist, xops, no havien deixat de somriure. En ser a prop del Cristina, l'Evarist, a la proa de la llanxa, llençà el cap a la coberta del pailebot, on un mariner s'afanyà a fermar-lo als bitons. L'Ulisses va fer el mateix amb el cap de popa, mentre en Manel ciava amb força. Van tirar els caps i es van abarloar amb el vell vaixell de càrrega. El llebeig feia batre les veles que els mariners, del mateix color ocraci que el mar de llevant, miraven de recollir de pressa perquè no tornessin a agafar vent.

Les dones seguien l'operació encarades a l'aire humit que les salava, alienes a les clientes, que també havien deixat la pressa al mercadal per observar la maniobra dels joves. El pailebot i la llanxa eren sacsejats per les ratxes d'onades trepidants que obligaven els nois a saltar per sobre dels bancs, estintolant-se a les cúrries de brandar i a les guindaresses, mentre miraven d'encertar l'escala per enfilarse a bord. Els vells del poble, drets darrere de les barques des Portal, no en perdien detall. «No se'n sortiran, van massa catxats de proa». «Que no? Tinguessis sa seua edat, ves que no te'n sortiries!». «No tens ni sa seua edat ni es seu cervell!». «Cervell? Aquests? Ix! El tenen amb forma de virot!».

No havia passat ni un instant que tots tres ja eren dalt del vaixell.

En Manel es va deixar anar damunt de l'hamaca i va somriure. «Ets viu».

En Llorenç s'havia agafat al marc del parabrisa del jeep i s'allunyava de la drassana dels Berenguer pensatiu. La Teodosia el treia de polleguera. «Hauria hagut d'enviar-la al Sàhara, tros de puta negra...». No ho havia fet perquè aquella dona ho havia estat tot a Botongo: sabia on eren els grans arbres, coneixia els caps de les tribus locals perquè hi feia de remeiera i de consoladora de la tristesa dels reietons que, morts de fàstic, veien com

de mica en mica els espanyols els canviaven un buf de vida per un munt de selva. La Teodosia els consolava, i també consolava els blancs assedegats de vagines humides en les quals deixar-se anar, tan lluny de casa, tan sols, tan lliures. «Ets una puta amb gràcia», li deia quan la tenia a sobre, amb el pitram dansant descordat al ritme del plaer. Ella es movia i rebufava com mai no s'havia mogut cap dona, com mai no havia gaudit de cap dona. En Llorenç podia sentir l'escalfor suada d'aquell cos, d'aquell cul negre en què tants cops havia clavat les ungles, mentre feia el camí de retorn a la plantació, amoïnat pel que diria a don Alberto: necessitaven els caiucs per dur els troncs al port i enviar-los cap a la Península. En Manel era qui els sabia fer. En Tià, el seu fill, no treballava tan fi, i sobretot no controlava els negres com el pare. Li faltava el toc de violència que donava haver-la patida, la fuetada seca davant de tothom, quan menys s'esperava. La corretja deixada anar en el racó d'un empostissat, lluny de les mirades dels subalterns, quan el séc del cuir era més gratuït: pegar sense paraules, gairebé sense odi, com aquell que esclafa un escarabat. El cop que feia treballar amb por, que feia oblidar que eres un home durant les hores en què el pànic t'obligava a desfer-te en la feina.

El camí de sorra fina, fressat pels centenars de grans troncs d'ocumé, d'ilomba, d'alele, d'aiús, de talí, d'azobé, d'okan, serpentejava entre el palmerar més pròxim a la platja. Totes les fustes de la selva havien passat per aquell camí per acabar atu-rant-se a la drassana d'en Manel Berenguer. El bosc de la selva guineana s'escapava, pel camí de Botongo, en direcció a Europa, en forma de piragües, de llanxes, de vaixells de càrrega per transportar el cacau, o mà d'obra, o simplement fusta que es convertiria en mobles als salons espanyols.

«El pànic és a la boca seca», pensà en Llorenç mentre el jeep l'acostava a la plantació. Tombà el cap i fità el xofer.

—Et fa por la Teodosia, Pablo?

El xofer no va respondre.

—Et fa més por l'amo? O potser te'n faig més jo?

En Pablo va continuar conduint darrere de les ulleres fosques, mut, totes dues mans al volant, fins que van arribar, una hora després d'haver sortit de Botongo, a la gran casa blanca de la plantació de l'Alberto Cirer, una construcció colonial de fusta, envoltada de gespa verda i de palmeres plataneres i buguenvíl·lees, flanquejada per camins de sauló rogenc, ben fitats per mollons blancs que en destacaven l'endreça i la cura amb què s'havien traçat. Els xiulets dels titís que saltironejaven per les branques de les palmes es confonien amb el rauc de les granotes que habitaven l'estanyol que feia de rotonda, davant de la casa, per als vehicles que s'apropaven fins a la porta principal, a la qual s'accedia per tres graons que conduïen al porxo i a l'accés de la casa. Els ocells de colors voletejaven pel jardí de plantes oloroses que hi havia al costat de l'edifici. Una mica més enllà, unes barraques col·locades en fila emmagatzemaven els estris i la roba de feina dels treballadors de la plantació, i també tota mena de mobles de la casa i rampoines que ja no es feien servir.

El dia havia fet el ple, i la calor el dominava fins a tenallarlo del tot. L'amo sortí de casa amb la cara radiant, ben afaitat, lluint els trenta i escaig amb seguretats esportives, clenxinat a base de la brillantina que li feia arribar en José Naubal, dels magatzems Dumbo de Santa Isabel, des de Madrid.

En Naubal tenia els magatzems al carrer Sacramento, molt a prop de la catedral, i en Cirer n'era un dels millors clients. Més des que s'havia casat.

—Mai cap dona no ha tingut a Guinea un aixovar esperant-la com el que tu prepares a la teva estimada, Cirer! —li deia en Naubal envoltat de prestatges farcits de caps de cartró a l'interior de les quals s'apilaven calces, mitges, sostenidors, botons, teles i draps de totes menes i categories. En Naubal li assenyalava els mantons de Manila virolats de flors tropicals brodades sobre seda negra, un esclat de grocs, turqueses i vermells—. M'han arribat aquest matí. Té, tria'n un per a ella, Cirer!

L'Alberto feia que no es decidia:

—Quan arribi la Teresa, aleshores potser sí, José, no fos cas que la cagués...

Els mantons els tenia exposats a l'aparador, estesos des de les prestatgeries més altes, deixats anar sobre les lleixes de manera que tapaven les capsas de les mercaderies. Els dependents de bata blava corrien amunt i avall en silenci per darrere del mostrador, mirant de no interferir en les converses dels blancs.

—Tu, espifiar-la en la tria? No fotis! —deia en Naubal mentre passaven comptes.

S'havia tret el llapis de l'orella i sumava en un tros sobrer de paper d'embalar marronós. En acabat de comptar, sempre feia una resta ostensible a la suma final, que invariablement era compensada per la propina que l'Alberto Cirer li deixava anar.

—Té, per als nois, que s'ho mereixen —deia fent un cop de cap assenyalant els dependents negres.

En Naubal, gros i baix com era, feia córrer amb agilitat porcina els dits curts cap a les pessetes que l'Alberto deixava anar damunt del mostrador; les replegava amb fal·lera i se les posava a la butxaca de la bata.

—Que siguin per als nois, Naubal! —insistia amb un somriure en Cirer.

El comerciant assentia i girava cua per atendre els clients que s'esperaven uns taulells més enllà.

L'Alberto Cirer ja hi havia estat el dia abans, a la botiga, i s'hi havia topat amb la Rosa Palacios, amb qui havia festejat temps enrere. La filla dels Palacios, amos de la finca Pradesa de Río Muni, salpava sovint en direcció a Santa Isabel per comprar-hi el que no trobava a Bata. Durant alguns anys havia aprofitat el viatge per veure l'Alberto. Tots dos representaven el millor de la colònia, el més selecte. Es podia dir que l'un feia per l'altre. Ell era un home jove i cepat, més alt que la mitjana. Seriós i adelerat quan es tractava de parlar de feina, que era gairebé sempre, també donat a la vida social de Santa Isabel, on era un dels centres d'atenció. L'Alberto Cirer, que mai no n'havia volgut ser excessivament conscient, sabia tanmateix ocupar-se de

qui tenia a davant: càlid i afectuós quan volia, sabia mesurar la veu i el somriure per quedar bé. La Rosa, també als entorns de la trentena, estava dotada per a la relació social com només ho estan algunes persones. I, com la majoria d'aquestes, triava converses i comiats bàsicament en funció dels interessos propis. La Rosa fiblava amb la mirada: dues maragdes verdes fixades en una cara feta amb el motlle de la proporció àuria, damunt d'un cosset de cintura de vespa i espatlles rectes i encaixades; cama llarga, peu fi a dins de sabates de xarol blanc, la Rosa escampava alegria per on passava. Les dues fortunes sumades esdevenien un petit imperi. L'anunci del festeig es convertí en un gran esdeveniment. La Rosa, però, no estava disposada a seguir el guió marcat: anava i venia quan volia, i tenia fama de dominar l'Alberto. Sovint passava la nit a Villa Mercedes, la qual cosa escandalitzava la petita societat guineana. El festeig s'havia anat allargant, i a mesura que s'allargava s'havia anat esllanguint. Junts, semblaven anul·lar-se l'un a l'altre, i no havien trigat a comprendre fins a quin punt podien arribar a fer-se mal.

Ho havien parlat tot, s'havien esgotat mútuament, havien degradat l'amor fins a convertir-lo en un vodevil. Un dia l'Alberto va dir prou, i la Rosa s'hi conformà de bon grat. S'havien continuat veient en els esdeveniments de la colònia, alliberats de les obligacions predestinades del matrimoni. La Rosa gaudia quan s'adonava que les dones parlaven d'ella i de l'Alberto com si es tractés d'un somni frustrat per l'excés de luxúria. La culpa ven a ella, per cap calent, i a ell, per haver-la acceptada a casa abans d'hora. La Rosa se'n fotia. Al cap i a la fi, el tròpic era el paradís de la luxúria, l'indret on les pells en contacte es desfeien sense remei. La Rosa es rabejava en l'esclat d'enveja de les dones i mirava d'escandalitzar-les encara més explicant veritats i mentides d'aquella relació passada. Era una manera com una altra de guarir una ferida profunda, sagnant. L'Alberto no renunciava a aquell passat, però tampoc no el lluia.

—Don Alberto! —l'havia saludat la Rosa amb la veu un punt estafeta, els ulls verds fits en els d'en Cirer.

—Don Alberto? Rosa, per l'amor de Déu...

—Per fi t'has casat. L'Alberto trencador de cors, el lleó de Santa Isabel... La colònia en va plena. I demà tenim festa grossa al casino, *n'est-ce pas, cheri?*

—Bé, sí... Veig que tens la llengua en forma... I què?, què fas?

—El mateix que tu, comprar per a qui m'estima —La Rosa es posà a riure mentre en José Naubal recollia caps del taulell.

—No sé de què rius, Rosa. Com més grans ens fem, menys t'entenc.

—Per això les tries joves i riques, oi?

—Tu sí que n'ets, de rica, nena! Si fos pels calés, faria temps que hauríem passat per la vicaria.

—Però no sóc tan jove com ara li agraden al gran terratinent. A veure, Naubal, que he de fer un regal de casament. Ensenya'm aquell mantó!

El comerciant dubtà i mirà l'Alberto.

—Fes-me cas, Naubal, o sabràs qui som els Palacios. Dóna-me'l!

La Rosa va agafar el mantó i se'l va posar a sobre amb una gràcia flamenca que va fer somriure el botiguer. L'Alberto seguia l'escena impassible. Coneixia els seus trucs. En desxifrava els gestos, la caiguda dels ulls, les insinuacions procaces que els altres copsaven a mitges però que a ell li arribaven com sagetes emmetzinades. La Rosa es va passejar amunt i avall de la botiga desplegant el mantó, mostrant-ne els brodatats de roses vermelles sobre fons negre. Estava preciosa, madura, a punt per ser mossegada.

—Aquest paper de Carmen no t'escau, Rosa —mormolà l'Alberto.

—Empaqueta-me'l per a regal —va dir ella fent veure que no el sentia.

—Me'n vaig, Naubal, tornaré més tard —L'Alberto va passar per davant de la Rosa sense mirar-la. Ella allargà el braç per retenir-lo—. Adéu, Rosa. M'agradaria veure't demà al vespre al

casino, si encara corres per aquí —ho va dir d'esma, sense ganes, i sortí de la botiga.

—Dóna'm el llapis, Naubal! —va demanar la Rosa mentre mirava com l'Alberto s'allunyava carrer enllà. Ell l'hi allargà i ella va gargotejar un parell de mots en un tros de paper—. Ara un sobre! —hi introduí el paper nerviosament i el va desar a l'interior del paquet.

L'Alberto, dret a l'entrada de la casa, esperava que en Llorenç, el capatàs, li portés novetats de Botongo. S'havia vestit de caqui, amb pantalons curts, com de costum. A la mà hi duia el salacot. A diferència dels dies de cada dia, els seus ulls rellucaven brots de vida nova: la Teresa era a punt d'arribar a Santa Isabel, a Villa Mercedes.

Casar-se per poders no era tan estrany entre els membres de la colònia. S'havia estalviat la cerimònia a Barcelona, el dinar, el ball, saludar algun centenar de convidats que haurien estat massa pendants de com es comportava un africanista bàrbar entre la societat de l'Eixample, tan liberal i moderna de portes enfora, tan tancada, tan justa, tan desinteressada per tot el que passava més enllà dels llibres de comptabilitat que els asseguraven el patrimoni i la renda. Cada vegada que hi tornava, Barcelona l'ofegava més. No hi trobava el seu lloc. N'havia anat oblidant les claus interpretatives i s'enfrontava sense armes a un exèrcit de xafarders interessats. Malgrat tot, mirava de ser just amb ells. Al cap i a la fi, Villa Mercedes era el seu refugi, tant com també l'era qualsevol despatx del passeig de Gràcia o qualsevol torre de la part alta de la ciutat per als barcelonins que coneixia. Fer venir la muller ja casada, sense haver passat per l'església, havia estat una decisió pràctica. Estava segur que en el fons ningú no l'havia trobat a faltar a Barcelona i, per a ell, importar la dona des d'Espanya s'assemblava bastant a portar un cotxe nou sense estrenar de la Península: en gaudiria la finor, la força del que estava ben fet, i ho faria on ningú no podria competir amb ella. La Teresa venia per posar ordre final a la seva vida, per canviar-ne el que no acabava de rutllar, per estabilitzar-ne la sociabilitat,

per posar amor i tendresa on tan sols hi havia feina de sol a sol, rudeses en el tracte humà, esma en el desenvolupar dels dies. L'Alberto va somriure i es va fregar la barbata amb la mà. No, potser no havia de canviar res i tot plegat eren dèries provocades pels nervis. L'únic canvi era per a ell, ho havia d'admetre. Tot a Villa Mercedes estava apamat.

Abans de l'arribada del capatàs, s'havia estat dret uns minuts al porxo, gaudint de la finca, de casa seva, del lloc que havia d'acollir la seva dona. En Pablo havia aturat el cotxe a l'altura de l'entrada, i en Llorenç, sense baixar-ne, fità l'amo i se sorprendé de no veure'l guarnit per a l'esdeveniment del dia. Hi va detectar, tanmateix, la mirada oberta, diferent de la de costum, menys suspicax, més goluda i joiosa.

—Llorenç! Sí que heu fet via. Ja heu anat i tornat de Botongo? Avui és un dia gran!

—Sí senyor, ja ho pot ben dir... —va respondre sense gaire esma.

—Com tenim els de Botongo?

El capatàs s'afanyà a saltar del jeep.

—Doncs em sembla que...

—No em diguis el que et sembla, sinó el que hi ha —va dir l'Alberto amb veu forta, crispant la mà que subjectava el barret.

—No tindrem els caiucs a temps, senyor. En Manel Berenguer ha agafat les febres i en Tià, tot sol, em temo que...

—Et tems que què?

—Doncs que en té per a un parell de mesos i que, per tant, no estaran enllestits per a la collita del cacau ni per als carregaments de fusta de...

L'Alberto es calà el salacot, baixà els tres graons i s'acostà al vehicle. «Anem!».

—On, senyor? D'aquí a una hora hem de ser a Santa Isabel.

—A Botongo!

—I la senyora?

L'Alberto va clavar una mirada seca al capatàs. La mirada de l'amo s'havia enfosquit.

—Li anirà bé. Ajudarà que s’hi acostumi des del primer dia. Que la descarreguin i que la portin cap aquí —va ordenar l’Alberto.

En Llorenç féu un gest amb la mà i en Pablo engegà el motor del cotxe. L’amo i el capatàs s’hi van enfilars d’un salt.

—A Botongo, Pablo —ordenà en Llorenç des del banc del darrere.

El xofer va arrencar el jeep i l’Alberto Cirer s’aferrà al marc del parabrisa, amb la mirada perduda al camí groc que s’endinsava entre els grans arbres, en direcció a la platja. En arribar a la cruïlla de Nkulu Ye Nze, en Pablo se sentí fort per fer la pregunta.

—Segur que no anirem al port a rebre la senyora, amo?

—Més tard, més tard... —va respondre l’Alberto, conscient que havia de consentir la gosadia del negre. La tradició deia que en aquella cruïlla la tortuga havia enganyat el lleopard. Era el lloc on tothom podia alliberar-se per un moment de la personalitat que els havien concedit els esperits del passat. En Pablo mai no hauria gosat badar boca fora d’aquell lloc. L’Alberto ho sabia, i de fet valorà la gosadia del xofer com una demostració de fidelitat.

Els boscos s’obrien en les cruïlles que anaven a les plantacions de cacau. Els sacs buits s’apilaven al costat de la inevitable barraca que feia de post de vigilància, de bar, d’aixopluc en temps de pluja, esperant que la brigada els anés a buscar per continuar la feina a tocar dels camps. A l’interior, sempre hi havia l’encarregat, el vigilant, l’home de confiança del capatàs o del capità de la Guàrdia Civil. I a fora, el passavolant de torn feia un glop de rom amb el colze repenjat al petit taulell, i amb prou feines tombava el cap per veure passar els vehicles.

En Manel sentí la remor del motor una altra vegada i alçà el cap.

—Què fot, nostromo? —va cridar—. Que no voleu que comencem a descarregar? Us heu tornat ximple?

El soroll del motor s’acostava. En Manel es deixà caure de

l'hamaca, mig afermà els dos peus a terra i mirà de córrer cap al centre de la plaça, envoltada per les barraques dels operaris, les tendes de campanya i la drassana, a tocar de la sorra de la platja. Duia els pantalons deslligats. Se li despenjaren cintura avall, ensopegà i va caure a terra. Gesticulava de terra estant i llençava malediccions.

—Atureu es motor, patró! Mal llamp s'emporti s'esperit que us mena! Ulisses, Evarist, atureu-lo!

La Teodosia va arribar al costat del malalt just en l'instant que l'Alberto Cirer baixava del cotxe.

—Lluís... Per què m'ho feu, això? —va preguntar en Manel a l'Alberto agafant-lo per la camisa.

—Des de quan està així, Teodosia? —va preguntar l'amo traient-se'l de sobre.

—I a vostè què li importa? —va respondre ella sense mirar-lo.

En Tià empentà la dona.

—Negrota dels collons! Fa una setmana que està així... No és la primera vegada.

—No és cert —va dir en Llorenç—, fa ben bé quinze dies que en Manel no treballa, i per això les coses van tan endarrerides. Tu sol no te'n sortiràs!

—Ets un podrit, Llorenç —digué la Teodosia mentre s'espolsava el vestit de flors—. Et juro que no passaran cinc dies que...

—Teodosia! —va cridar en Cirer—. Tià, te'n sortiràs? Necessitem els caiucs per a la collita, d'aquí a quinze dies. No tenir-los a punt vol dir perdre molts dies i potser molts diners.

—Es diners aquest cop són meus, nostromo —va dir en Manel, que s'havia incorporat i deixava veure els pèls del pubis per damunt de la cinta dels pantalons mal lligats a la cintura—. Jo descarregui ses taronjos i es que hi ha més avall, i vós me'n doneu sa part d'en Lluà, que encara no és aquí.

—Me la fots pas, Manel —va respondre el patró del Cristina—. Els meus tractes són amb en Lluà, i si no ha vingut amb vosaltres és perquè fa una cosa que vosaltres feu menys del que caldria: treballar! Descarregueu, sí, però els tractes amb en Lluà, pas amb mi.

Els tres nois es van mirar i van assentir resignats. No hi havia gaire a discutir. Al cap i a la fi, la mercaderia havia d'anar a la riba, on els estaria esperant en Gaietà Rahola, l'amo de la botiga del carrer Unió.

Van començar la feina de treure les caixes de les sentines del Cristina, ajudats pels mariners francesos, la majoria de Port-Vendres. Anaren apilant les caixes a prop de la portella del pailebot. Mentrestant, en Lluà havia fet via i s'havia atansat al vaixell, acompanyat d'en Nono, que també l'havia d'ajudar a descarregar.

—Nostromo! —crià en Lluà—. No us en refieu, que de cada caixa que descarreguin aquests carallots us en cisaran tres!

El patró de la nau, que seguia l'operació circumspecte, ben abrigat en la trenca creuada blava i flanquejat per unes patilles gairebé tan fora del temps com el Cristina, somrigué.

—Com a mínim em deixaran el vaixell, cosa que tu...

En Manel posà la mà damunt de l'espatlla d'en Cirer.

—Quina mar heu trobat?

L'Alberto es va mirar la Teodosia, que li féu un gest empenyent-lo a respondre.

—Bé... l'he trobada bé... Més aviat els mariners, que sembla que han oblidat la feina... Creus que són prou bons per acabar-la, Manel?

El malalt va inspirar i va adoptar un to de suficiència que va fer somriure en Pablo, que continuava al volant del jeep sense perdre's, però, cap detall de l'escena.

—Acompanyeu-me, nostromo...

En Manel s'agafà el pantaló amb una mà, i amb l'altra menà l'Alberto als caiucs, on els homes havien deixat de treballar.

—Sa marineria d'ara no és sa d'abans. Massa vapor, massa ferro: caldria tornar a sa fusta, Lluís, a sa fusta i a sa vela. Per això et costa tant fer s'entrada a port amb llebeig, que et penses que no ho he vist? Collons! Si fins i tot ses pageses n'han quedat ben mortes!

—I aquests per què no treballen? —va preguntar l'Alberto.

—No digueu que no treballen, amo —va intervenir en Tià, que havia corregut al seu costat.

—Ara no ho fan, Tià. Com és que no els dius res?

Ell no va saber què respondre. Don Alberto es va acostar a un dels calafats, el va agafar pel braç i el va repassar de dalt a baix.

—Com et dius?

—Julio, Julio Baney, senyor.

—I fa gaire que ets amb nosaltres?

—Amb els Berenguer, vol dir el senyor?

L'Alberto el va deixar anar.

—T'agrada fer preguntes, oi?

El xicot va arronsar les espatlles i va assentir somrient. En fer-ho, l'Alberto li deixà anar un cop de puny al ventre que el doblegà i el féu anar per terra.

—T'agrada fer preguntes, oi, Julio? I a vosaltres? Us agrada? Voleu fer-me'n alguna més? Senyoret, senyoret! —digué es-
trafent la veu—, quan voleu que tinguem llesta la feina?

—En una hora tot serà a terra! —crià en Manel fora d'ell mateix—. No calia, Rahola, no calia... —S'ajupí i posà la mà darrere del clatell d'en Julio—. Ulisses, no t'amoïnis amic meu... Descarregarem la nau amb l'ajut d'en Lluà, per molt fill de puta que sigui.

Van baixar les caixes de taronges al Podritxó, perquè era impossible fer la maniobra fins a la riba des Poal, batuda per les onades. Les bótes, ben lligades, s'estanyaven entre el norai i la platja, davant de la fàbrica de salaó. Els nois anaven xops i l'aigua

els regalimava braços avall, corrent entre les venes inflades de les mans. L'Ulisses llençava el ferro per popa mentre en Lluà ciava en direcció a la platja. Allà els esperava l'Evarist, que va recollir el ruixó.

En Gaietà Rahola, rebotit dins d'una bata de feinejar sota el canotier que el protegia del sol enteranyinat i calitjós, obert al vent de mar pastós, comptava les caixes que s'anaven apilant i repassava cadenciosament la llista que havia preparat al magatzem, mentre en Tomaset, el mosso del mas dels Arbres, fosc com el matxo que rumiava davant del carro, les hi anava carregant. En Nono, el germà del mosso, masover del mas, tenia l'encàrrec de baixar cada dia a can Rahola la llet que ell i la Cisca munyien de les vaques que pasturaven als prats que hi havia entre el mas dels Arbres i el de la Lloba, a les envistes de Norfeu.

El país de l'altra banda de Pení restava amagat del poble, i també amagat de Roses. Era un indret fet de solitud aparent, basardosa per als qui no hi estaven avesats. Les fonts, les raconades ombrívoles, els esplets oberts al mar de migjorn convertien aquells verals en un seguit de vergers delicats que ni la filloxera ni les fredors més dures no havien aconseguit que s'abandonessin del tot. Era cert que els temps de les grans trameses d'aiguarent havien passat, quan els pailebots sortien carregats de l'esperit farcit de sentors en direcció a Itàlia. El temps de la verema, però, era encara viu i joiós, i alguns masos enrunats i caiguts s'havien recuperat gràcies a la colònia incipient i a alguns comerciants que, com en Gaietà Rahola, havien sabut posar-se al dia fent negoci amb el que es veia i amb el que no calia que fos tan visible.

A prop d'on es duia a terme l'operació de descarregar les caixes, tres noies vestides de lli fresc s'ho miraven, entre serioses i encuriosides, llepant un caramel que els havia donat el mateix Gaietà Rahola. Les noietaes saltironejaven cada cop que l'onada s'enfilava per damunt de la riba i les esquitxava. Entrellucaven esporuguides el crostissam negrós de la pell d'en Tomaset, temeroses que els dirigís l'esguard. El germà d'en Nono es vestia amb

els parracs que les dones del mas d'en Baltre li deixaven a la porta dels corrals que donen al camí que puja a sa Cruïlla. Caminava descalç per les muntanyes, sense por de punxar-se amb les argelagues ni amb els arítjols, fugitiu de les mirades de tot-hom. Ningú es refiava d'una bestiola feréstega com aquella. Tan sols en Nono i la Cisca se'n cuidaven i permetien que els acompanyés quan baixaven al poble amb una càrrega important d'hortalisses o amb la carn dels vedells que en Rahola els demanava com la part que li corresponia en el tracte de masoveria vigent des de feia generacions.

A la Carme, en Tomaset tampoc no li feia por: s'hi acostava quan el veia sortir del poble agafat a la baga amb què menava el matxo, per tornar-se'n al mas. L'acaronava mentre el noi tanca-va els ulls i somreia bavejant, posant-se la mà al penis i fregant-se'l amb la mateixa cadència amb què ella li passava la mà pels cabells greixosos.

La blancor de les jovenetes refulgia damunt de les parets escrostonades de les cases encarades a mar, desoladament desen-calades pel ruixat del temps, que les havia desvestit a cop d'onada i de tempesta. Ningú no havia tingut esma ni diners per tenir-ne cura. En Gaietà Rahola va aixecar el cap i veié, riba enllà, a la cala del Pianc, dos guàrdies civils que sortien de la caserna. Va somriure darrere dels mostatxos pentinats i va continuar fent la feina. Les tres noies també es van mirar els guàrdies, que s'acostaven xerrant, contents, com si res del que passava en aquella part del poble els fos estrany. N'hi havia un que tenia una taca lila a la cara. Els vilatans li deien «el Tacat», i l'Ulisses li havia dedicat una patacada a la darrera romeria a Sant Sebastià, que s'havia fet famosa tant entre la gent del poble com entre els de la colònia. «Es problema des tacat és sa cua de son pare, que la duia tan brutota que li va tacar sa cara». Quan els tingueren a prop, les tres noies es miraren i rigueren. L'Ulisses, en saltar de la barca, va intercanviar una mirada amb la Maria, que amb vint anys era la més gran de totes tres. No era el primer cop que succeïa. En Gaietà Rahola se'n va adonar.

—Ulisses, estigues per sa feina o t'enfitoro pes cul! A ses Bonet ni mirar-les, ni imaginar-les!

L'Ulisses va aixecar les espatlles, avergonyit, i continuà feinejant amb les caixes. Les noies, enriolades, van sortir corrents cap al camí de Portlligat passant pel costat dels dos homes armats.

—El tacat, Maria! —cridà la Núria.

—Sí que la devia tenir bruta, son pare! —digué panteixant la Cristina Fiol mentre pujaven carrer amunt, entre els murs de pedra encalcinada que tancaven horts i patis dels quals sobresortien les branques de llimoners perfumats, el fullam dels baladres acolorits i les tiges trempades de la flor de l'atzavara.

—No sigueu marranes, que si els nostres pares ens senten, ja ho veureu! —les va advertir la Maria en arribar a tocar de la fàbrica de conserves Fiol.

—L'Ulisses t'ha mirat, Maria! —va tornar a cridar la Núria Bonet.

—Calla, bocamolla!

—Oi que sí que l'ha mirat, Cristina? Oi que sí? L'Ulisses t'ha mirat, germaneta, l'Ulisses t'ha mirat.

La Cristina Fiol no va seguir la broma. Seriosa, va baixar cap a la porta de la saladora i va fer un senyal a les noies perquè s'hi acostessin. Les dues germanes —pell blanca, nas arremangat, tirabuixons de camamilla— en seguiren les instruccions i van acostar-se a la porta de color sanguinolent que donava a la sala on treballaven les saladores. Un dels batents estava ajustat i podien sentir les veus de les dones.

—Ja saps que als nostres pares no els agrada que... —va xiuxiejar la Maria.

—Ets molt pesada! —va tallar la Cristina imitant l'accent de les dues amigues i mirant-se la Núria, que dubtava si seguir-li els ulls o cercar els de la seva germana—. El *meu* pare n'és l'amo, i fa el que vol. I jo en sóc la pubilla, oi? Doncs vosaltres també heu de poder fer el que vulgueu perquè veniu amb mi!

—Tu, pubilla? Deus voler dir que en Joan és l'hereu!

—El meu germà no heretarà mai res, és un busca-raons. Com tu. Calla i entrem-hi!

—Té raó, Maria! Entrem-hi...

Davant d'elles es va obrir la nau de la fàbrica, una sala allargada amb el sostre de mitja volta, arrebossada de calç. Les saladores agafaven les sardines d'un bidó, les escapçaven i les obrien per posar-les després en una bóta on les confitaven amb sal i pebre.

—És el que faria amb l'Ulisses —va mormolejar la Cristina.

—Què dius? —preguntà la Maria esgarriada.

—No res, anem! —va dir la Cristina en sentir la veu del seu pare que baixava per les escales de l'entresòl, on emmagatzemaven el paper per etiquetar les caixes.

Algunes dones havien aixecat el cap en veure-les entrar, tan rosses i lluent les germanes barcelonines, tan lluent però tan fosca de pell la Cristina.

—Ves què s'ha cregut, sa nena Fiol... —digué una veu.

Les noies van sortir corrents cap al Poal. Darrere del batent de la porta de la fàbrica, una ombra negra que les espiava va sortir carrer amunt, cap al cementiri de Portlligat.

En Manel s'havia quedat extàtic. Veia pujar l'ombra pel camí vell. Panteixava.

—Carme... —va dir sense esma.

La Teodosia l'agafà amb delicadesa per l'espatlla i l'acompanyà cap a l'hamaca.

—Només tu el pots posar en solfa, Teodosia —li va dir l'Alberto.

La Teodosia va fer com si no el sentís. Es va aixecar un vent fort que va moure les palmes i formà un núvol de pols que els va obligar a tancar els ulls. La mainada va córrer a arrecerar-se en els empostissats de la drassana, mentre els treballadors calafatejaven sense fer gaire cas del vent, pendents de don Alberto.

—Es llebeig no baixarà fins es vespre, i tu ho saps, Carme...

—mastegà en Manel somrient.

Caminava arrossegant els peus amb una mà agafada a la veta dels pantalons i l'altra a la mà de la negra. S'aturà en sentir el plor d'un infant. En Llorenç i en Pablo, tots dos recolzats al jeep, que estava aturat al centre del campament, van tombar el cap. En Tià va fer una ganyota. La Ximena, que s'havia acostat fins al grup per mirar d'ajudar la Teodosia i en Tià, es tragué en Tianet del mocador de fer farcells amb què el carretejava a l'esquena i el deixà a terra, fent tentines. El menut era un mulatet esquistat, un tros de pa de pessic borriolat i torrat que la Ximena traginava amb perícia quan, cansat, el duia entre les robes acolorides amb què anava guarnida. En Tianet desaparegué corrents rere els llençols que feien la porta de la barraca. La Ximena hi anà al darrere.

—Mira que la vas fer bona, Tià, ajuntant-te amb aquesta, fent-li fills... —digué l'Alberto amb desdeny.

—Tu no saps quants n'has fet. Com a mínim ell ha donat la cara! —va saltar la Teodosia mentre en Tià, resignat a sentir comentaris repetitius, xarrupava un got d'aigua.

—Ara sí que parles! Ets verinosa, Teodosia. Si no...

—Si no ens deixes en pau —el tallà—, la setmana que ve us visitarà la Xangó, Alberto. I tingues cura de la teva doneta blanca com la llet que és a punt de desembarcar, tingues-ne cura...

L'Alberto es posà la mà a la cintura, on duia enrotllat el fuet. S'ho repensà i va aixecar la mà a poc a poc. Va fer un gest amb els llavis. Volia ser un somriure.

—La Xangó... Cony d'històries de salvatges. —Va escopir i va girar cua cap al jeep.

—La vella dels collons i la bruixa Xangó. Quina mà de banyades, oi, Pablo? Com s'hi pot creure? —va comentar en Llorenç. En Pablo no respongué, amagat darrere de les ulleres fosques. En Llorenç va aixecar la mirada i va pensar que no en trauria res, del xofer.

—Com no s'hi pot creure? —va deixar anar en Pablo de sobte.

—Anem! A Santa Isabel! —va cridar l'amo acostant-se a grans gambades—. Un mes, Tià, m'has sentit? Un mes i prou!

En Pablo i en Llorenç s'enfilaren al cotxe d'un salt. L'Alberto es va aturar, es va tombar cap al grup i els va tornar a advertir:

—Un mes, em sentiu? Un mes i tot llest, o tanquem aquest cony de campament de merda!